

Nəriman MAHMUD**hekayə**

Cəmi qırx altı yaş olsada, Bəndalı müəllim dünyanın hər üzünü görmüşdü. Hələ gənc yaşlarından üzünə bəri eyni məktəbdə müəllim işləmiş, halal zəhməti ilə özünə ev-şik qurmuş, ailəsini dolandırmışdı. Amma sovet hökumətinin tifaqı dağılandıqdan sonra çoxları kimi, o da dolanışığı sarıdan korluq çəkirdi. Məktəbdən aldığı əmək haqqı ailənin cəmi on günlük xərcini güclə ödəyirdi. Uşaqları böyüdükcə xərcləri də özləri ilə birlikdə böyüyür və Bəndalının dərdsəri də artırdı. Çox fikirləşdikdən, götür-qoydan sonra müəllimliyin daşını atıb, xırdatav alverinə girişdi. Amma bu da Bəndalı müəllimin işinə yaramadı.

ŞAHVERDİNİN AQBƏTİ

Deyəsən, alver-zad onluq deyildi. Necə deyirlər, əli gətirmirdi alverdə. İki-üç ay başını alverlə qarışdırıb, ticarətin də daşını atdı. "Eşşəyə minmək bir, düşmək isə ikinci eyibdir", - deyib yenidən məktəbə qayıtmağa da utandı. Hardan ağına yerləşdisə, fəhlilik eləyib başını dolandırmaq qərarına gəldi. Səhərin gözü açılmamış yuxudan durar, şirintəhər elədiyi çayla bir tikə şor-çörəyini yeyib evdən çıxar, xeyli işsiz cəm halda toplaşmış müştəri gözlədiyi "qul bazarı" deyilən yerlərdə qaş qaralana qədər dayanardı. Hərdən evə bir qəpik belə gətirməsə də, bəzən elə olurdu ki, bir "yağlı" müştəri çıxaraq, onu avtomobilinə əyləşdirib, özünün həyətəni sahəsinə aparar, axşama qədər işlədər, sonra da qanəddici zəhmət haqqı ilə yola salardı. Və bu da Bəndalı müəllimin ailəsinin beş-on günlük xərcini ödəyirdi.

Amma müştərilərin hamısı belə olmurdu. O, yüz manatlıq iş üçün otuz-qırx manat verib yola salan insafdan kasıb "yağlı" müştərilərlə də qarşılaşardı. Eləsi də olardı ki, bir-iki saat işləndəndən sonra nəyisə bəhanə edərək "xox" gəlib evdən pul-parasını qovardı. Beləcə, Bəndalı müəllim, "bəy verən atın dişinə baxmazlar", - deyib başını ala-babat dolandırardı.

Bir dəfə Bəndalının başına indiyə qədər görmədiyi, necə deyirlər, xoruz səsi eşitməyən qəribə bir iş gəldi. "Qul bazarı"nda dayanıb hər gəlib-gedənə müştəri kimi baxan Bəndalı müəllimin bəxti günortaya kimi gətirməmişdi. Günortadan az keçmişdi ki, qara rəngli BMW qəflətən qarşısında dayandı. Sürücüdən əlavə qabaq oturacaqda bir qadın da əyləşmişdi. "Bazar" yoldaşları bir anda avtomobilin üzərinə sıғыtıb, onu dövrəyə alaraq xidmətlərini təklif etdilər. Sükamın arxasında əyləşən sil-çopur, kələ-kötür sifətli, bir az da şişman bədənli, özünü Şahverdi kimi təqdim edən zəhmli kişi başını pəncərədən bayıra çıxarıb hamını nəzərdən keçirdi. Xeyli baxıb domba gözlərini nədənsə Bəndalı müəllimin sifətinə tuşladı. Şəhadət barmağının işarəsi ilə onu çağıraraq avtomobilə əyləşdirdi. Üzünü hələ də BMW-nin ətrafında dayanan adamlara tutaraq, "bir nəfər kifayətdir", - deyib avtomobili işə saldı...

BMW Bakı kəndlərinin birində, hündür hasilı həyət darvazasının ağzına yetişəndə gün-

düz saat dörd olardı. Şahverdi avtomobildən düşmədən idarəetmə pultu vasitəsilə qapını açıb BMW-ni birbaşa geniş, yaraşlıq həyətə sürdü. Ev sahibinin həyətində qələbəklik idi. Xüsusi zövq və səliqə ilə salınmış qalın kölgəli üzüm çardağının altında zəngin süfrə açılmışdı. Masa-nın arxasında təxminən eyni ölçüdə iki nəfər orta boylu, yoğun peysərli, sallaq qarınli kişi oturmuşdu. Digər ikisindən biri nisbətən arıq və uzun boylu, o birisi də normal bədənli, səliqə ilə geyinmiş, qalstuklu, amma sir-sifətdən azca eybəcər, gözləri porsuq gözüne bənzər bir kişi idi. Həmin kişilərlə üz bəzən dörd qadın da əyləşmişdi. Şahverdi avtomobildən düşüb yanında ki qadının qolundan tutaraq, onu da həmin xanımların cərgəsində əyləşdirdi. Ev sahibinin hərbi xidməti yenəcə başa vuran oğlu Ağaverdi təxminən bir saatdan sonra evlərində olacaqdı. Sallaqarın kişilərdən biri hamını qabaqlayıb Şahverdiyə gözyaşındığı verdi:

- Gözlərin aydın, Şahverdi müəllim, gün olsun səs-sorağı böyük yerlərdən gəlsin!

Sallaqarının ardınca o biri kişilər və xanımlar da tutuquşu kimi eyni sözləri təkrarladılar. Şahverdi də adamların topasına bir təşəkkür bildirib, evin arxa tərəfinə keçdi. Təzə kəsilmiş quzu ətindən kabab çəkən təqribən 30-35 yaşlarında iki nəfər kişidən soruşdu:

- Hə, qoçaqlar, iş nə yerdədir, kabab nə vaxt hazır olar?

- Narahat olmayın, Şahverdi müəllim, Ağaverdi gələndə qədər hazırlayırıq, - deyərək kişilərdən biri cavab verdi.

Şahverdi vəziyyətlə tanış olub geri qayıdana qədər hələ də avtomobilin salonunda gözləyən Bəndalı müəllimin ev sahibindən ağıl bir şey kəsmədi. - Görəsən, bu kişi mənə bura nədən ötrü gətirib, - deyərək narahat olmağa başladı. Bir azdan ona tərəf gəlməkdə olan Şahverdidən

nəşə soruşmaq istədi, amma ondan daha çox, masanın arxasındakı pəzəvəng kişilərə baxıb fikrindən vaz keçdi. Canına qorxu oturdu. Ora-bura göz gəzdirdi. Deyəsən, bu həyətdə onun görəcəyi bir iş də yox idi. Nəhayət canını dişinə tutub soruşdu:

- Mən nə iş görməliyəm?

- Bir az səbrin olsun də, kişi, indi deyərəm, - Şahverdi cavab verdi.

Artıq hər şey hazır idi. Hesabla Ağaverdinin də gəlməyinə lap az qalırdı. Şahverdinin kefi də özü və qonaqları kimi kökəlmişdi. Üzünü Bəndalıya tutdu, hasarın uzaq küncündəki tikilini göstərərək: - Müəllim, ora bax, toyuq hini görürsən? - deyərək soruşdu.

- Görürəm, - Bəndalı dedi.

- Gedib hinin qapısını açarsan, orda digərlərdən fərqlənən iri bir xoruz var, onu açıb bayıra buraxarsan...

- Elə bu? - Bəndalı ev sahibinin sözünü kəsdi.

- A kişi, altı aylıq-zad deyilsən ki, bir az səbrli ol də - Şahverdi əsəbi tonda dilləndi. - Xoruzu açıb burax, sonra arxasına düşüb tut gətir, - dedi.

Bəndalı müəllimin içində nəşə qırılıb ayaqlarının altına düşdü sanki. İstədi ağzına gələni desin, ev sahibinin yeddi arxa dönənini söyüb batırsın. Amma uşaqların ac-susuz yatdığı günləri yadına salıb susdu. Xoruzu açıb həyətə buraxdı, arxasına düşüb qovmağa başladı. Mal yiyəsinə oxşamasa haramdır, deyiblər. Xoruz da Şahverdi kimi tərsin biri idi, tutdurub vermirdi. Masa arxasında oturan qonaqlar da "ayə, qoyma getdi", "ayə, qabağını kəs" kimi sözlərlə müəllimə qıcıq verir, məzələnir, gülməkdən uğunub gedirdilər. Bəndalının da ürəyi daşdan deyildi. Daşdan ağır sözlərə tab gətirməyib qəflətən tappılı ilə yerə sərilirdi. Bu vaxt üzünü asfalta açılan həyət qapısının ağzında tükürpədiçi səs gəldi. Şahverdi, arxasınca da qonaqlar bayıra qaçdılar. Taksidən düşüb yolu adlamaq istəyərkən, KAMAZ markalı yük avtomobilinin təkərləri altında qalan Ağaverdinin qanı asfaltın üstündə göllənmişdi.